

Informaatiotutkimuksen päivät 2010
21. – 22. lokakuuta, Tampere

ABSTRAKTI

Anu Sairanen

Informaation välttäminen terveyskontekstissa

*Anu Sairanen, Tampereen yliopisto, Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median
laitos, anum.sairanen@gmail.com*

Informaatiotutkimuksen yhtenä merkittävänä tutkimuskohteena pidetään tiedonhankintaa ja useimmiten tämän tutkimuksen vahvana lähtökohtana on oletus yksilöstä, joka hankkii ja käyttää tietoa aktiivisesti. Tällainen ajattelutapa ei ole yllättävää, koska sen juuret vaikuttaisivat olevan jo länsimaisen filosofian historiassa Aristoteleen lausumana: Kaikilla ihmisillä on luontainen halu tietää (All men by nature desire to know) (Case et al. 2005, 354). Tässä valossa tiedonhankinnasta pidättäytyminen voi näyttäytyä toimintana, joka on vain poikkeavuus tiedonhankinnassa. Asia ei kuitenkaan ole niin yksinkertainen.

Informaation välttämistä on tutkittu etupäässä psykologiassa ja terveys sosiologiassa, mutta sitä voidaan jäsentää myös informaatiokäyttäytymisen ja tiedonhankinnan kontekstissa. Vuonna 2008 valmistuneessa pro gradu-tutkielmassa ”Mä en haluu tietää: informaation välttäminen terveyskontekstissa” selvitettiin yhdeksän korkeakouluopiskelijan kokemuksia terveyteen liittyvän informaation välttämässä. Haastateltavat olivat Tampereen yliopiston opiskelijoita ja heistä kahdeksan oli naisia ja yksi mies. Yksi haastatteluista tehtiin internetin chatissa ja loput kahdeksan kasvokkain.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää millaista terveyteen liittyvää informaatiota opiskelijat välttävät, miksi he välttävät ja miten välttäminen tapahtuu. Opiskelijat ovat kiinnostava kohderyhmä, koska heitä voidaan pitää riskiryhmänä puhuttaessa esimerkiksi alkoholin liikakäytöstä, stressistä, väsymyksestä, negatiivisesta kehonkuvasta tai vähäravinteisen ruoan haitoista. Tästä huolimatta opiskelijat usein uskovat olevansa terveitä ja suorastaan immuuneja sairauksille, vaikka näin ei tietenkään ole (ks. esim. Barbour et al. 2005.) Toisaalta opiskelijoiden voidaan olettaa hankkivan aktiivisesti terveyteen liittyvää informaatiota, jotta he voisivat pitää yllä hyvinvointia ja välttää itse aiheutettuja sairauksia.

Yleisesti ottaen haastateltavat kokivat terveyden tärkeäksi asiaksi elämässään. Terveysasioiden katsottiin muuttuvan sitä tärkeämmäksi mitä enemmän niihin liittyi ongelmia. Tutkimus osoitti, että terveysinformaation välttämisen intensiivisyys vaihtelee vahvasta osittaiseen välttämiseen. Välttämisen intensiivisyys saattaa myös vaihdella tiedonhankintaprosessin edetessä. Yhtenä syynä välttämälle koettiin olevan kielteisten tunteiden, kuten pelon ja masennuksen, välttely. Näissä tapauksissa

välttäminen ei kontekstoidu tiedonhankintaan. Kuitenkin välttämistä tapahtuu myös tiedonhankinnan yhteydessä. Tällöin yksilöllä on tarve saada tietoa, mutta tiedon huonon laadun tai epäsovivan sisällön takia tiedonhankinta voi keskeytyä eikä lisäinformaatiota haluta (Sairanen & Savolainen 2008, 92 ja 95.)

Informaatiota voidaan välttää vetäytymällä tilanteista, joissa on tarjolla epämieluisaksi koettuja tiedonlähteitä. Etenkin läheisten ihmisten esittämien kriittisten kommenttien pelko selittää usein informaation välttämistä. Lisäksi informaation välttäminen voi ilmetä epämiellyttävien tai huolta aiheuttavien asioiden torjumisena tietoisuudesta (Sairanen & Savolainen 2008, 95.)

On syytä huomioida se, että informaation välttäminen ei ole pelkkä poikkeavuus tiedonhankinnassa. Informaation välttämisen tutkimus auttaa osaltaan täsmentämään tiedonhankinnan affektiivisten, kognitiivisten ja tilanelähtöisten esteiden luonnetta. Jatkotutkimuksen kannalta olisi mielenkiintoista selvittää kuinka esimerkiksi kroonisesti sairaat tai merkittävän terveysriskin omaavat ihmiset reagoivat erilaisiin sairautta tai terveyttä koskeviin artikkeleihin, tietoisuuksiin, lehtiin tai esitteisiin ja millainen vaikutus niillä saattaisi olla käyttäytymiseen informaation välttämisen kannalta.

Lähteet

Barbour, J. & Rintamaki, L. & Brashers, D.E. (2005). Health information avoidance: health information avoidance as uncertainty management. Teoksessa: International Communication Association (ICA). Annual Meeting 2005, Conference papers. New York: ICA, s. 1-35.

Case, D.O. & Andrews, J. & Johnson, J.D. & Allard. S. (2005). Avoiding versus seeking: The relationship of information seeking and avoidance, blunting, coping, dissonance and related concepts. Journal of the Medical Library Association 93 (3), 353-362.

Sairanen, A. & Savolainen, R. (2008). ”Mä en halua tietää”. Terveystieteen välttämisen syyt ja muodot. Informaatiotutkimus 27(2008), n:o 3, 87-97.